

Anno 1677 dend 28. September hultis Registrering og Skifte
paa Ramsøen i Grues prestegield i Sollør, effter Sal: Affdøde
Gulich Effuensen Hoffaas och hans Quinde Sal: Jøran Siffuers-
datter. Effter som ej kunde holdes Registrering og Skifte
paa rette Arffuetompten Hoffaas, som udi de Svenske Findernes
Gang er beliggende, och det formedelst Frygt for Findernes
Offuerfald, och er samme Skifte holt i mellem forskreffne
affdøde forældris effterleffuende børn och Arffuinger.
Naffnlig dend eldste Broder Sal: Peder Gulichsen Digerness,
ibidem hans effter leffuende Søn, Siffuer Pedersen, sampt
Erich Gulichsen Digerness, Effuen, Baard, Knud, Olle och
Tosten Gulichsønner, ibidem tilholdende (?), offuerværende
paa Fougdens Johan Steinkuhls veigner, bøde lensmanden
ibidem Arne Grinder, sampt Sex laugrettismend aff forn:
Prestegield, Nemblig Haldvard Hanestad, Olle Strømsness,
Halstein Ness, Gunder Ness, Siffuer Hoffaas och Olle Nordre
Nord.

Registreringen

1 rød huidstiernit Koe for	? dlr
1 rød huidhoffuet Koe for	2 dlr
1 sort huid rygget Koe for	2 dlr
1 rød Koe for	
1 huid Koe	
1 huid sortkindet Koe	
1 rød quie	
1 brun fleket quie	
1 rød kindet quie	
1 rød kindet quie	
1 rød kindet quie	
1 rød quie	
1 rød huidstjernet Koe	
1 rød fleket quie	
1 rød Koe	
8 voxne Sauffuer	
3 voxne geeder	
2 voxne Suin (?)	
2 ung geeder	
2 voxne geeder	
2 voxne Suin	
1 brun Hest	
1 shæbet skind (1 skæbet skind)	
1 Jern gryde	7 dlr

2)

1 tacke
1 tuende Plauge med Jern
2 Harffer med Jern Tinde
1 Jern Støffe Stang (?)
1 haand quern
1 fastquern med Redskab
2 heste Seeller
2 spitz sleder
2 sleder (?)
Sengekleder
1 strj Senge Dyne
1 strij Senge Dyne
1 strij Dyne
1 huffued laug (?)
1 sauff skind feld paa Jølstad
1 skind feld paa Breen
1 skind feld paa Ramsøen
1 skind feld hos Erich Digerness
1 flamsk Sengeklæde paa Breen
1 drejels hand klæde 4 ællen lang
1 Odeveffs Dug 5 allen lang (?)
2 trøgt (?) sovelaggen
2 Øxer
1 tømmerlenke
2 bøgsser
2 bøsser
1 muskeet Laase
1 Hamber med (?)
20 Tylter Saugtømer
20 Tylter Saugtømer i vandet
Dend Sal: quindes gangklæder
1 sort Klædes Kaabbe (?)
1 brun klædes skiørt
1 sort klædes quinde Trøye
1 sort klædes quinde trøye
1 sort klædes Kaabe
1 grønt foorklæde
2 sortte Karle (?) hatte
1 sort quinde lue
6 allen sort vadmell
8 strij garn
3 Øltønder
Noch findes paa Hoffaas 10 less høi

3)

Kornit

Blandkorn 4 1/2 td (?)

Haffre 4 1/2 td

Ruug - 5 td

1 Smør

3 oster

Tilstaaende giæld

Erich Digerness	23 dlr
-----------------	--------

och for begangne leiermaal	12
----------------------------	----

Saa og for tømmer aff fællits boe	30
-----------------------------------	----

Summa offuer foransskrevne (?) :

boet formue, med tilstaaende

giæld beløber 189 dlr 3

Der i mood bleff angiffuet eftterskrevne bortskyldige giæld,

Nemblig for Kungl. Majt. Resterende skatter og Rettigheder
forderis (?) 10 Rdlr

Skyldig til Peder Berger i forn. Grue prestegiæld	3
---	---

Gunder Berger for vagthold	2
----------------------------	---

Hr: Lauritz Grue	1
------------------	---

Søffren Klocker	1
-----------------	---

Lenmanden Arne Grinder	2
------------------------	---

Sigri Hansdatter fordrer for resterende tieniste løn	1
---	---

Marith Haagensdatter fordrer for resterende tieniste løn	3 dlr
---	-------

De forskr.ne Sex Brødre, naffnlig Erich, Efuenn, Baard,
Knud, Olle, och Tosten Gulichsønner fordrer hver deris
brøllops gierd, och hiemme følge, lige maade som deris
ældste Broder Sal: Peder Gulichsenn Digerness bekommet
haiffuer, som skulde bedrage sig baade til hans hiemmegifft
och brøllopsgierd i ringeste maade
anslages till 20 daler

Beløber saa paa forskr.ne Sex brødre udi
en Summa - 120 Rdlr

N for skifftets bekostning fordredis skriffuerens
lenmanden, och laugrettis betalling bedrager offuer alt
til penge - 8 Rdlr

Summa for:ne bortskyldige giæld beløber 151 Rdlr

Som forsk:ne bortskyldige giæld hvar omrørte ~~bortskyldige~~
mod (?) formue affkortet bliffuer igienn til fellitz
skifte i mellem forbenevnte siuff brødre anslagen i
penge 47 Rdlr 3

4)

Heraf falder paa hver broderlod udi penge anslagen 6 1/2 dlr
N berettitz aff dend igienn leffuende eldste Broder
Erich Gulichsen Digerness at dend broder for:ne Baard
Gulichsen skulle haffue sig, som hand aff fellits
boe skulle (?) haffue aufflet - 16 Rdl, huilke hannem i
hans broderlaad bøhr hannem affkorttis.

Dernest bleff angiffuet effter for:ne Odels jordegods
omrørte Sal: forældre at haffue værrit Ejende, nemlig
Faderen Sal: Gulich Hoffaas udj gaarden Hoffaas, hud
med bøgseil

Moderen Sal: Jøran Siffuersdatters Odell udj eftterskr:ne
Pladzer, Nemlig udj Cassengen i Øen - 3 skind med bøgseil
udi Halness ibidem - 3 skind med bøgseil, udj Nordstuengen
paa vestre Bergers eje ibidem - 2 1/2 lispund = uden bøgseil -
Udj Bierke i for:ne Grue prestegield = 2 1/2 lispund uden
bøxell. Udj Sander ibidem 3 lispund uden bøxell.

Huikket forskr:ne Odels gods saaledis er skifftet och deelt
forne:te Sødskinder i mellem, nemlig huerr Broderlaad udj
for:ne Hoffaas tilfalder 2 1/2 skind, med bøxell, det offuer
bleffne halffue skind anslagen i penge for 2 1/2 Rdl, huor
aff falder paa huer broderlaad, 1

Aff de 3 skind i Cassengen med bøxell tilfalder huer
broderlaad fetling (?) ~~anslagen i penge~~, de offuer bleff
ne fetling anslages i penge for 7 dlr 7 0 hvuor aff
falder paa huer broderlaad (?)

Aff de 3 skind udj Halness med bøxell falder paa huer broder-
laad = med bøxell, de offuer bleffne
fetling (?) anslages i penge huor aff falder
paa huer broderlaad =

Udj Nordstuengen, och udj Bierke, - 5 lispund - uden bøxell -
deraff falder paa huer broderlaad 1 lispund uden bøxell,
de offuer bleffne lispund anslagen i penge for - 6 dlr,
huor aff falder paa huer broderlaad, = 3

Aff de 3 skind udj Sander, med bøxell falder paa huer broder-
laad lispund med bøxell

Omskr:ne Sødskinde haffuer sig sielff at forehniss om, dend
ene dend andre at Udløsse og Cententere -

Angaaende Aasedet i for:ne gaard Hoffaas, da tilkommer det
med rette, dend ældste broder effter landz laugen. Och effter
som dend ældste broder Peder Gulichsen er ved døden affalden,
och haffuer effter lat sig en Søn, naffnlig Siffuer Pedersen,
som endnu er udj sine umyndige Aar, da tilforordnes dend

- 5) igien leffuende ældste broder Erich Gulichsen, at være formynder for for:ne hans sal: brodersøn. Och have (?) at brugge och besitte Aasættet i omrørte Hoffaas indtill for:ne Brodersøn i sine myndige Aar ~~xx~~ och alder indtreder og dess Midler tid skal forbem:te Erich Gulichsen haffue omrørte hans brodersøn hos sig til opfostrelse under (?) god Undervisning, och Optugtelse, indtill han sielff kand tiene for ~~K~~lede och føde, Och da at svare hannem, till hans Arffue laad och Aasetis Ret, saa som forsvarligt (?)

Arne O Lunder

Ufredstider i Brandval på 1600-tallet.

I disse "Kosovo-tider" kan det være på sin plass å minne om at Brandval i gammel tid ofte var utsatt for herjinger. Under 7-års (1563-1570) var hele østlandet besatt av svenske soldater. Det fortsatte med Kalmar-krigen (1611-1613) og omkring 1650 fikk vi den ene feiden etter den andre: Hannibalfeiden, Krabbekrigen og Gyldenløvefeiden. I disse krigene ble de fleste gårdene i Brandval på østsiden av Glåma plyndret og delvis brent ned. I en rapport forfattet av fut Christen Jensen til presten Kjeld Stub fra september 1644 heter det at svenskene ved hjelp av finnene hadde tatt til å røve og plyndre i Brandval og Grue. Det fortelles at de jagde bort vakter ved Hofos, tok med seg 100 stk. fe, hester, klær og kobbersaker for 200 riksdaler. Under trefningen skøt fienden 2 skiltvakter og 2 bønder, tok av dem klærne og lot dem ligge "som andre beister" på bakken.

1600-tallet må ha vært en ganske håpløs periode for befolkningen i Brandval. Det å søke asyl var ikke oppfunnet enda og på den tiden var det heller ikke snakk om å emigrere. Det ble i noen utstrekning satt i gang evakuering til vestsiden av Glåma. Det sier seg selv at gårdene på østsiden da ble drevet så som så når folk og budskap måtte oppholde seg så langt unna.

I 1677 fant det sted et skifte etter Gulich Effuensen Hofos og hans kone som sier noe om de forholdene som rådet. Det viser seg at hverken fogden eller lensmannen tør ta sjansen på å holde skiftet på Hofos og at registrering og skifte ble lagt til Ramsøyen. Innledningen til skiftet gjengis i "oversettelse":

Anno 1677 dend 28. September hultis Registrering og Skifte paa Ramsøen i Grue Prestegjæld i Sollør, effter Sal: Affdøde Gulich Effuensen Hoffaas och hans Quinde Sal: Affdøde Jøran Siffuersdatter. Effter som ej kunde holdes Registrering og Skifte paa rette Arffuetompten Hoffaas, som udi de Svenske Finders Gang er beliggende, och det formedelst Frygt for Findernes offuerfald, och er samme skifte holt i mellom forskreffne avdøde forældris efterleffuende børn och Arffuinger. Naffnlig dend eldster Broder Sal: Peder Gullichsen Digerness, ibidem hans effter leffuende Søn, Siffuer Pedersen, sampt Erich Gullichsen Diggerness, Effuen, Baard, Knud, Olle och Tosten Gullichsønner, ibidem tilholdene (?), offuerværende paa Fougden Johan Steinkuhls veigner, bøde lensmanden ibidem Arne Grinder, sampt Sex laugrettismend aff forn: Prestegjæld, Nembliq Halvard Hanestad, Olle Strømsness, Hallstein Ness, Gunder Ness, Siffuer Hofaas och Olle Nordre Nord.

Skiftet er "oversatt" av Tore Noer og Yngve Strand.
Andre kilder: Kongsvinger-Avsnittets Militære Historie
Grueboka bind I

gutter søkte over til Norge og tok tjeneste hos norske bønder mens norske bondegutter drog til Sverige¹ — et forhold som i krigstid frembød betydelig risiko for spioneri. Men værre var det — særlig for Vinger-avsnittet — at det inde i skogene paa begge sider av grænsen bodde indflyttede finner, som hadde mere indbyrdes forbindelse end forbindelse med den fastboende befolkning og som delvis stod i motsætningsforhold til denne, ialfald paa norsk side. Størsteparten av disse finner bodde i Sverige, men det var dog flyttet adskillige over paa norsk grund. Disse følte sig særdeles lite knyttet til Norge, og ved sit lokalkjendskap og sin manglende nationalfølelse skaffet de de norske myndigheter, ikke mindst i krigstid, mange vanskeligheter.* Det var

* I denne forbindelse tør det være av interesse at nævne, at Hans Rosencreutz i sin «allerunderdanigste Relation om Norges idsige Tilstand A^o 1699» (Budstikken 1823) anførte om disse finner: «Det femte Slags Folk kaldes Rugfinder, Søfinder og Lapper, hvoraf det første Slags, som sig Søndenfields opholde, ere det allerskadeligste Ukrud for Landet, som nogen Tid nævnes kan, thi som de vagere fast omkring i alle Skove og paa Fieldene, saa forderve de ikke alene Skytteriet for de rette Landsens Indbyggere, men og hvor man (dog meget uforsvarlig) haver disse muleret deres slette Forhold, og bevilget dennem Rolighed, der have de paa mange Mile opbrændt de skønneste og bedste Skove til deres Rug- og Næpe-Braater, Betienterne til en ringe Profit, men Kongen, Landet og Indbyggerne til allerstørste Skade, thi i Ufreds-Tider ere de ikke alene de allerstørste Espioner, men og som de vide alle Gienveie og Stier i Skovene, saa maa hver fattig Mand frygte deres Overfald, Røverie og Tyverie, hvorom forrige Ufreds-Tider har vist mange Exempler».

Fra Gyldenløvefeiden har man dog enkelte eksempler paa at ogsaa nordmændene med held kunde benytte sig av finnenes lokalkjendskap, men at deres forhold dengang, stort seet, var som av Rosencreutz skildret, fremgaar bl. a: av en uttalelse av 28/11 1676² fra fænrisk Peder Andersen Vinger, som tjenstgjorde ved Vinger skanse, hvori han fremholdt, at de fleste finner paa den norske grænse ga svenskerne underretninger.

Reichwein var dog i sit forslag av 1/4 1657 om, hvilke forsvarsforberedelser burde træffes i anledning av den da forestaaende krig, inde paa den tanke at utdanne finnene til soldater. Han skrev: «Der hos att bethencke sig omb dj Finner, som boer her i Landet, omb man dennem iche kunde bringe wnder lydigheed, att mand kunde gjøre en troupe aff dennem».

¹ Reichweins kopibok 25/3 1647, I. ² Vinger fæstnings regnskaper.

ogsaa netop grænsen aap

I sin uttalelse avsnittets ve skogen, som hugge, og ve forbydes, den grodd igjen.

Den 27. forestaaende sætte, hvad i ring av tilga forutsætning fogdene at n ene. Men ha efter hvad d dant forestaa avsperringen Han ba om ket ogsaa Se

Av Reichwein 1652, 4/1 165 bud i ovenr stort hensyn videre holde

Vinger-av veiene til og viktigste av av dette avsnittet optræ defens

Vilde man frem til grænse maatte besæt med en defen om Glomme

Under av allerede 7/5 1 omraadet bu ger tilorde h